

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sulpici[i] Severi Presbyteri Opera Omnia

Sulpicius <Severus>

Amstelodami, 1665

Ioseph.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11490

XVII. Post excessum patris, Jacob in solo eo, in quo Isaac vixerat, commorabatur. Filii ejus aliquantum ab eo, pascui gratia, cum gregibus secesserant: Joseph tamen, ac Benjamin parvus, domi resederant. Carus admodum Joseph patri, obque id invisus fratribus: simul, quia frequentibus ejus somniis majorem eum omnibus futurum portendi videbatur. Igitur ad inspiciendos greges, revisendosque fratres à patre missus, opportunus injuriæ fuit. Namque viso fratre, consilium necis ejus ceperunt. Sed obsistente Ruben, cui à tanto facinore abhorrebat animus, in lacum demissus: mox suadente Juda, deducti ad mitius consilium, negotiatoribus eum, qui tum Ægyptum petebant, vendi-

1 Aliquantum ab eo.] In Sichem, & inde in Dothan.

2 Pascui gratia.] Hæc Orientalium pastorum vita. Et ab illa, Scytharum semper vaga & instabilis natio, mores suos traxit. Horn.

3 Carus.] Gen. xxxvi. I. Joseph. II, 3. Tum quia è Rachele, charissima uxor; tum quia pater senex eum genuerat. Quales præcipue amantur. Philo I. de Abrah. Plures amoris hujus causas recenset Corn. à Lapide, & alii. Fuit tum annorum xvii.

4 Obque id invisus fratribus.] Moses aliam causam addit, quod scelera fratrum ad patrem detulerit. Qualia illa fuerint, variæ opiniones Interpretum sunt.

5 Frequentibus ejus somniis.] Duo tantum commemorantur apud Mosén. Quæ innuebant, majorem omnibus futurum. Plerumque somnia divina duplicantur. Vide Interpret.

6 A patre missus.] Muhammedes in *Survata* Josephi, tradit; Iacobum à filiis persuasum, ut Josephum in agrum mitteret. Sed quid non illi nebuloni licuit fingere? Missus fuit è valle Hebron, quæ trium Patriarcharum sedes. *A Lapide.* Hoc iter fuit initium magnorum tum malorum, tum bonorum: utrumque præter expectationem. *Philo.*

7 Consilium necis.] Ut in advenientem canes immitterent. *Rabbini.* Ut occisum infoveam conjicerent. *Mercerus.* Excusatio in promptu; occisum à fera, qualibus ea regio abundat. I. Reg. xlii. I. Reg. II, 42.

8 Obsistente Ruben.] Orationem ejus vide apud *Josephum.* Josephi vero ad fratres deprecationem, cujus ipsi Gen. xli. meminerunt, patheticè describit *S. Ephrem*, lib. de laudibus Joseph. Ruben hoc facto meruisse putant, ut ex tribu ejus Propheta Hosea oriretur, & civitatem refugii haberet. *Mercer.*

9 In lacum demissus.] *Alcoranus: in fundum cisternæ.* Παρολαβὼν Π' ἑσθλῶ τὸ μεισθῆκιον, καὶ καλωδὶς ἐκδιήσας, ἤρεμος καὶ διέμεσεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ ᾗδ' ἰκανῶς ἀνδρῶ λῶ. *Joseph.* Videtur puteus fuisse ἀνδρῶ. Ier. II, 13. Jutosus tamen Ier. xxxvi. II. R. *Salomo* serpentum & scorpionum latibulum facit. Sed tum miraculo servatum Josephum agnovissent, ut in *Daniele* factum. *Rambam.*

10 Negotiatoribus.] Ἰδὼν Ἀραβας ἔμποροὺς ἰσραηλῶν ᾗδ' ἰσ. Mercatoribus *Imaëlitis* è Galaad venientibus. Hi à *Jonatha* interprete Chaldaeo vocantur *Arabes*, & à Ierosolymitano *Saraceni*, & infra in textu Mosi, *Madianita.* Forte inter

¹ vendiderunt, atque ² ab his ³ Potifari, ⁴ præposito ⁵ Pharaonis, traditus est.

XVIII. Per

inter eos erant Madianitæ: aut Madianitæ generali vocabulo ita nominantur. Quorundam opinio est, Iosephum ab Ismaelitibus, qui eum emerant à fratribus, venditum postea fuisse Madianitis, à quibus deinde Eunucho Pharaonis traditus fuerit. Nihil temere statuendum. *Drus.* Erat ergo *σρωδία*, Caravana, sive Casila, ex variis Arabum populis. Ita enim in Oriente, per deserta illa & infesta Asia & Africa loca, proficiscuntur mercatores. Alcoranus à viatoribus, cum aquarentur, in cisterna repertum dicit. Igitur fratres Iosephi venditionis absolvit. Sourata *Iosephi*.

¹ *Vendiderunt.*] Viginti argenteis. Tradunt autem Ebraei, quotiescunque mentio fit argenteorum in lege, obolos intelligi debere: quibus ego assentior potius quam Jonathæ, verrenti hoc loco, *viginti obolis argenteis*. Nam pretium hoc nimis vile fuisset. Siquidem viginti oboli efficiunt duntaxat unum siclum, ut habetur, *Levit. xvii, 25.* *Drus.* Ergo summam R. Bechai nimium extenuat, Iosephus nimium auget. Quædam versiones, Augustini ævo, legebant venditum triginta argenteis, alludentes ad Christi venditionem. Sed hoc cum textu pugnat. Alcoranus: *Vendiderunt eum vili pretio.* *Philo:* Invidia domum Jacobi perturbavit, concitatis filiis contra unum fratrem, qui sperare videbatur principatum inter domesticos, &c. *Gregorius Magnus vi, 12.* Iosephus ideo à fratribus venditus, ne adoraretur: sed ideo est adoratus quia venditus. Cæterum ob hoc plagium, Hadriani Imp. ævo, decem Rabbinos in quos per *πρετερωχο* *Λεω*, animæ decem fratrum Iosephi migrarint, capite plexos tradunt Judæi in lib. *Zohar*. Facta est hæc Iosephi venditio, 12. vel 13. annis ante obitum Isaaci. *Chronologi.*

² *Ab his.*] Negiatoribus Madanæ Gen. xxxvii. vers. 36. qui supra Ma-

dianitæ dicti. Sunt qui Madanæos inter & Madianitas distinguunt. Et fieri potest ut in communem societatem coiverint tres hi populi, Madianitæ, Madanæi & Ismaelitæ, simulque Iosephum & emerint & vendiderint. Atque hæc & vera & communis Interpretum sententia est. *Meyer. Drus.*

³ *Potifari.*] Gen. xxxix. Ioseph. 11, 3. Malim Potiphari. Nam P. Latino carebant olim Ebraei. Aquila & Symmachus: *φραση*. Hieronymus: Phuthari. Prius lxx. habebant *πρετερωχο*, ut & Iosephus, vel *πρετερωχο*. Sic etiam Demetrius apud Euseb. ix. *ωρεπ.* *Drus.*

⁴ *Præposito.*] lxx. *αράδων*, id est, spadoni vel eunucho. Sic etiam Ebraei. E Chaldaeorum paraphrasis duo reddunt, *principi*: unus, videlicet autor Jerosolymitanæ, *dominatori*, vel *dynastæ*: quod in idem ferme recedit. Hic Potiphar princeps erat satellitum, vel magis carnificum sive spiculatorum Pharaonis, quos Hieronymus in milites transfert, dum ab eo magister militum vocatur. Quanquam in lxx. *δορυμνηστρο*: quod Augustinus, quæst. 127. & Ambrosius in libro de Ioseph, cap. 4. reddunt, *præposito coquorum*. *Drus.* Videtur potius fuisse carcerum & captivorum præfectus Genes. c. xl. vers. 3. atque etiam præfectus pratorio Pharaonis. *Junius. Meyer.*

⁵ *Pharaonis.*] Hoc commune nomen Regum Ægypti, ut testantur *Manetho* apud Eusebium in Chronico, *Ambros.* in Ep. ad Rom. cap. ix. *Hieron.* Esa. xxx. *Iosephus* dicit Regem significasse, & durasse à Minoë, qui Abrahamum præcessit, usque ad tempora Salomonis. *Drus.* Imo Ezechielis, quem vide xxxi. Sic omnis Rex Farganæ dicitur, Achscid, & omnis Rex Persiæ Cosrai. *Elmæcinus.* Aretas commune nomen Principum Agarenorum, Arabiæ Petraræ. *Scal.* Arfaces Parthorum. *Justin.* Alias *Apis*, *Rex.*

XVIII. ¹ Per idem tempus Judas, Jacob filius, ² Suam Chananzam ³ in matrimonium assumpsit. Ex qua tres filios sustulit, Her, Onam, Selam. Sed ⁴ Her, ⁵ Thamar connubio sociatur. ⁶ Quo mortuo, ⁷ Onan fratris uxorem accepit. Qui, ⁸ quia spermata in terram effunderet, extinctus à Domino refertur. Tum Thamar ⁹ meretricio habitu assumpto, ¹⁰ socero mista,

Rex. Hefych. Ἀπίς, βασιλεύς, ὡς Αἰγύπτιοι. Nisi tamen id proprium sit Regis alicujus nomen. Hunc Pharaonem Amosin Orolius vocat. Quid autem vox Pharaon, Ægyptiis significarit, nobis ignotum est. Vestigia ejus extant in mensē φαρμάθ, & φαρῆς. Perit.

¹ Per idem tempus.] Genes. xxxviii. Contigit hoc pariter ante, partim post venditionem Josephi. Ex collatione temporum patet, Judam ejusque filios admodum juvenes nuplisse. Villet.

² Suam Chananzam.] Lxx. Σάωά. Unde non dubito quin Sulpicius initio scripserit; Σάωα. in Ebræo est שָׁוָא quod Græci convertunt in Σάω. Sane viri nomen esse Saa, & non mulieris, patet ex 1. Paral. i. 1. vers. 3. Drus. Chaldaus dicit Suam non fuisse Chananzam genere, sed mercatorem. Quia vox שָׁוָא ita accipitur interdum, in Prov. xxxi. vers. 24. Sed hoc est in re clara tenebras offundere. Mercet.

³ In matrimonium assumpsit.] Alibi dicit, in matrimonio accepit.

⁴ Her.] Sic emendandum ex editione Parisiensi, Er vel Her. Græci Ἡρ. Ebrai Ἡ. Drus. Hujus nominis author fuit Judas. Ceteros duos mater ita appellavit. Non quod primogenito nomen dare, patris: sed res, pro lubitu parentum, indifferens erat; & modo pater, modo mater ὀνομάζετο. Contra apud Xanthios, νόμος ἢ μὴ πείσθη, ἀλλὰ ἀπὸ μητρὸς χρηματίζεν, id est, ὀνομάζετο. Plutarchus.

⁵ Thamar.] Erat filia Sacerdotis illorum locorum, & , ut quidam volunt, Malchisedeki. Rabb. Sed hoc falsum.

Mercet. Chananza fuit. Luther. Quæ Idololatriam deseruit. Philo.

⁶ Quo mortuo.] Occidit eum Deus, ob abominandam vitam. Commisit idem scelus, quod Onan frater. Perer.

⁷ Onan fratris uxorem accepit.] Jure propinquitatis, quod Ibbum vocant: quo tenebatur frater propinquus uxorem defuncti fratris in matrimonium assumere, quo ex ea semen excitaret. Fratris autem nomine intelligo fratrem ὡς ἡ. Qui si deerat, ibatur ad proximum agnatum. Poterat tamen is qui uxorem & liberos habebat, nuptias recusare. Drus. Rationem juris levitatus reddit Rambam i. i. More Neb. 49. ubi dicit fuisse consuetudinem antiquam, quæ viguerit ante datam legem. Nec videtur Judas primus invexisse hunc morem, ut Rabbini volunt, sed à majoribus acceptum usurpavit. Philo etiam Chananzam hunc morem fuisse vult.

⁸ Spermata.] Peccatum hoc ab Hebræis comparatur homicidio. Vide Cornel. à Lapide.

⁹ Meretricio habitu assumpto.] Chrysippus in Isagoge bonorum & malorum: ὡς ἔστιν ἢ ἐξ ἡ πόλεως καὶ ὡς σαπεία ὡς κείνου ἐν ἐταίρου ἐξ ἐμὸς ὅτι ἐαυτὸς τὴν βελομῶν. Latinus: Assumpsit theristrum. Quod Suidas explicat, velum aslivum, quo in calidis regionibus, defendendo astui, uruntur. Assumerat autem personam prostituti, ita ut obvelata facie, agnosci non posset. Sunt qui faciem fuce & pigmentis texisse volunt. Quos recte Aben Esra rejicit.

¹⁰ Socero mista est.] Cicero 1. Div. Corpus cum matre miscere. Judas peccavit

7 mista est, exque eo geminos edidit. In partu autem illo ¹ mirabile fuit, quod cum prodeunti puero, ad dignoscendum, qui prius nasceretur, obstetrix manum ejus ² cocco illigasset, ³ reductus in alvum matris puer, ⁴ postero die editus est. Nomen infantibus ⁵ Fares & ⁶ Zara inditum.

1 XIX. At *Joseph*, cum benigne à ⁶ curatore regio, qui eum precio acceperat, haberetur, ⁷ domumque ejus & familiam procuraret, decorus ipse insigni specie, uxoris domini ⁸ oculos in se converterat. Cumque amore ipsius deperiret, ⁹ appetitum sapius, * nec acquiescentem sibi, † falso scelere

infa-
fornicatione simplici: Thamar etiam adulterio & incestu. *A Lapide.* Neque ulla ratione excusari potest, quod R. Simeon facit.

1 *Mirabile fuit.*] Hoc Deo ita dirigente factum, docet Chrysostomus. Quia nimirum volebat Messiam ex Fares primigenito nasci.

2 *Cocco.*] *Διβαΐφω.* Hoc enim *Ψ* hoc loco notat; non tam materiam duplicatam, quam colorem. *Jur.*

3 *Postero die.*] Fides historiarum poscit, ut legamus contra codicum omnium fidem, *posterior editus est.* In fonte habetur, *postea egressus est frater.* Id Græci transtulerunt *μετ' ἑσπέρην.* Non ergo postero die editus est, sed eodem quo alter, nempe paulo post. Neque recte Sigonius annotat pro *postero die*, in Græcis esse *stazim*, id est *ἄρδης*, cum hoc ibi dicatur de Phares, & non de Zare, qui posterior exivit. *Drus.*

4 *Fares.*] Aquilæ: *Αἰγυπία.* Phares ab eo quod diviserit in membrulam secundinarum divisionis nomen accepit. *Hieron.* Gemelli enim ejusdem sexus, iisdem secundinis involvuntur. *Fernelius*, & alii Medici.

5 *Zara.*] Hieronymus in Tradit. *Hoc nomen interpretatur oriens.* Sive igitur quia primus apparuit, sive quia multi justii ex eo nati sunt, ut in libro *Paralipomenon* continetur, *Zara*, id est, *oriens* appellatus est. Alii à filo coccineo, quo manus ejus revincta erat, sic appellatum arbitrantur. Ni-

colaus de Lyra, *ex fulgentia coccini ad manum ejus ligati.* *Zara* enim *refulgentiam sonat.* *Drus.*

6 *Curatore regio.*] *Genes. xxxix. D'RD.* Græci *αράδων ἢ ὀνέχου.* Josephus & *lxx. δεξιμαχου.* *Hieron. Magister Exercitus.* Alii alia. *Drus.* Fuit aliquis ex exoletis Ægyptii Regis, quales deinde ad diversas dignitates promoveri solebant. *II. Reg. viii. vers. 6. I. Sam. vii. vers. 15. Ier. xxxiv. vers. 19. Grot.* Hebræi tradunt hunc emisse Iosephum, ob pulchritudinem, in turpe ministerium; ideoque Deo vindice virilia ei exaruisse, ut fieret eunuchus. Ideo & creatum Heliopoleos Sacerdotem. *Hieron. Rupert.* Sed hæc traditio inanis. *A Lapide. Drus.*

7 *Domumque ejus & familiam procuraret.*] Tales Latini appellant servos atrienses, quibus commissa cura familiaris ac totius domus. Græci *ἐπιεργεῖς.* Qua voce usi sunt Jonathan & Ierosolymitanus. Est autem *ἐπιεργεῖς* idem quod *οἰκονόμος.* *Drus.* Servit Ioseph. Potifari circiter x. annos antequam in carcerem conjiceretur. *Peper.*

8 *Oculos in se converterat.*] Discant juvenes cavere oculos foeminarum: adamantur etiam ii qui nolunt amari. *Ambrosius.*

9 *Appetitum sapius.*] Per singulos dies. *Moses.* Publico festo instante, cuius celebritatem foeminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum,

infamat: ac viro queritur, ¹ stuprum sibi intentatum. Ita Jo- ³
seph ² in carcerem est coniectus. Erant in eadem custodia ⁴
³ ministri regis duo, qui cum somnia sua ad Joseph retulissent,
⁴ futura ex somnio coniectans, ⁵ unum eorum pœnas capite
luiturum, ⁶ alium absolvendum pronuntiavit. ⁷ Atque ita ac- ⁵
cidit.

maritum, captans solitudinem, & ad Josephum sollicitandum opportunitatem. Quam nacta, supplex blanditiis talibus eum adoritur, &c. *Joseph. 11, 3.*

* *Nec acquiescentem sibi.* Vide orationem Josephi quam ad impudicam habuit, apud *Joseph. 11, 3.* Joseph speculum castitatis. *Ambrosius. lib. de Joseph.*

† *Falso scelere.* Simile Bellerophonti intentavit Scheneboœa, ut & Astydamaœa Peleo. *Grot.*

1 *Stuprum sibi intentatum.* Stuprum intentare conatum significat. Plus ergo est quam appellare aliquem de stupro, & minus quam stuprum cuiquam inferre. *Drus.* Alcoranus mira fingit, de querela mutua Josephi & impudicæ mulieris coram Potiphare, ac omnia pervertit. Vide *Josephum.*

2 *In carcerem.* Gen. xl. Joseph. 11, 3. Regium, qui erat in domo Potipharis, in quem & regii ministri, quoties peccassent, includebantur. Unde apparet rectius existimare eos, qui hunc Potipharem scribunt præfuisse non cœquis aut laniis, sed regii satellitibus spiculatoribusque: quippe penes quem jus regii carceris esset. Vide Gen. xl. vers. 3. *Drus.* Joseph in carcere tanta virtutis specimina dedit, ut etiam facinorosis esset miraculo. Iamque ille locus non tam erat carcer, quam disciplinæ meditatorium. *Philo.* Josephus ergastulum fuisse vult, in quo captivis durissimi labores exantlandi. David Psalmo civ. compedum & ferri meminit. *Libens pro castitate subibat hoc carceris mortisque martyrium.* *Ambros.*

3 *Ministri Regis duo.* Gen. xl. Erat autem magna regii Pincernæ dignitas. *Hieronymus* in tradit. Ebraic. Nec vile putemus ministerium, cum apud Re-

ges barbaros, usque hodie, magnæ dignitatis sit, Regi poculum porrexisset. A Mose vocantur עֲרֵי־סִי עunuchi. Tales enim plerumque Orientalium aulas obeunt. Quænam offensa ipsorum fuerit, non constat. Rabbini fingunt, Pharaonem in poculo suo reperisse muscam, in pane scrupulum. Alii: eos vitiasse filiam Pharaonis. Probabilius, conspirasse contra Pharaonem. *Meyerus.*

4 *Futura ex somnio coniectans.* Quæritur an hoc sit licitum? Et sciendum somnia duorum generum esse; Interna & Externa. Interna vel ex phantasia oriuntur, vel ex complexionem & constitutionem corporis. Ex hac ultima specie medicus divinare potest, & ægroto aliquid certi prædicere. Externa vel ad corpus pertinent, vel ad spiritum. Ad corpus pertinent quæ σημαντικῆ Græci vocant, ex sympathia quadam, quæ inter corpus nostrum & astra, originem ducentia. Ad spiritum spectant, quæ ex causâ spirituali: suntque duplicis generis. Nam alia divina, & alia diabolica. Divina à Deo proficiunt, diabolica ab ipso cacodæmone. Ex his quæ divina dixi & σημαντικῆ, coniecere licet futura: ex aliis non item, ut nec ex primi generis internis. *Drus.* Factum hoc exacto anno primo captivitatis Josephi.

5 *Unum eorum pœnas capite.* Pistorem. *Αὐτὸν ἀνασκαυράθεντα, βορρὴν ἑστῆς τοῖς περὶ τοῖς ἐδὲν ἀμύνης ἑαυτὸς δυνάμην.* *Joseph.* Simile augurium est apud Homerum *Ὀδυσ. β.*

6 *Alium.* Pincernam.

7 *Atque ita accidit.* Ad præscriptam enim in somniis diem, Rex natalitium epulum celebrans, præpositum pisto-

cidit. Igitur ¹ post biennium, ² somnium ³ regi objectum est.
⁶ Quod cum à ⁴ prudentibus Ægyptiorum ⁵ non posset absolvi,
⁶ minister regis ille carcere exemptus, regem admonet, *Jo-*
⁷ *seph esse mirum somniorum interpretem.* Ita Joseph solvitur, in-
 terpretatusque est regi somnium: septem annis proximis
 maximam ⁷ frugum ubertatem futuram, consequentibus ino-
 piam.

rum in crucem egit: pincernam vinculis exsolutum ministerio pristino restituit. *Joseph.*

¹ *Post biennium.*] Josephus biennii tempus in miseria carceris exegit, nihil interim ab ingrato pincerna adjutus. *Joseph.*

² *Somnium.*] Duplex, septem vaccarum, & septem spicarum. Quod autem Josephus dicit, Pharaoni quoque *ἑξήγησεν* in somnio oblatam, atque insuper excidisse, id de suo addidit. Nihil hujus in scriptura. Nec in somniis ejusmodi futurorum prænunciis, interpretamentum quoque somniamus. *Horn.*

³ *Regi.*] Eludit hac voce Sulpic. curiosam Rabinorum observationem. Quæ est, Pharaonem non ante appellari Regem, quam Josepho ad dignitatem elevato, cujus prudentia factum sit, ut Regio titulo dignus haberetur. Dynastias Regum Ægypti, Manetho Sacerdos Ægyptius, tribus Tomis descripsit: quorum fragmenta apud Josephum & Africanum extant. Sed eorum Epocha longe exuperat conditum mundum. Hinc alii tabulas illas omnino rejiciunt, ut *Uubbo Emmius*: alii plures Dynastias, diversis locis, simul regnasse volunt. *Scaliger* periodum postulatissimam temporis *ωσοληπικῆ* iis attribuit. Quod *Petavius* sine causa cavillatur. *Horn.*

⁴ *Prudentibus Ægyptiorum.*] Sacerdotibus & Prophetis. Ita enim ipsorum Philosophi dicebantur. Tractabant imprimis Geometriam, Astronomiam, & Astrologiam, teste *Laërtio* l. 1. Hujus sectæ conditor *Hermes Trismegistus* fuit, dictus *Theuth*, *Thot*, *Τάυτις*,

variante Scriptura. *Sanchuniatho*, & *Philo Byblius* apud *Eusebium* l. 1. *ωσοληπ.* 6. *Plato Phædro* & *Philebo*. Hunc *Theuth* hominem fuisse antiquissimum & instructissimum omni genere doctrinæ, adeo ut ei ob multarum artium scientiam, *Trismegisti* cognomen impositum sit, qui scripserit libros multos ad cognitionem divinarum rerum pertinentes, censet *Lactantius* 1, 6. Vide & *Jamblichum* l. de *Myster. Ægypt.* 1. *Sanchuniatho* refert Saturni scribam fuisse. Saturnus autem Ægyptiis *Cham* est. De libris *ἑξήγησεν* *Mercurii* hujus, vide *Casaubonum* *Exercitatione* 1.

⁵ *Non posset absolvi.*] Pro eo habendum ac si dixisset, solvi declaratione aut interpretatione. Absolvere somnium ita dixit, ut *Plautus absolvere navem*, & *Varro promissum*, & *Tacitus fidem*. *Druisius*. Mos diu Ægypti Regum fuit somnia Magis proponere. *Tacitus Histor.* 14. de *Ptolemæo*: *Ptolemæus omne & miraculo excitus, sacerdotibus Ægyptiorum, quibus mos talia intelligere, nocturnos visus aperit.*

⁶ *Minister Regis.*] Pincerna.

⁷ *Frugum ubertatem.*] Fertilitas Ægypti & sterilitas ex Nilo pendet. *Duodecim cubitis* si Nilus exundet, famem sentit Ægyptus, si *tredecim*, etiamnum esurit. *Quatuordecim cubiti hilaritatem afferunt: quindecim securitatem: sedecim delicias.* Maximum incrementum ad hoc ævi, fuit cubitorum *octodecim*. *Plin.* V. 9. Haud dubie Nilus septem prioribus annis fuit cubitorum circiter *xvi*. posterioribus non supra *xii*. *Perer.*

piam. ¹ Quo metu, rex perculsus; videns divinum in Joseph & spiritum, ² rei eum annonariæ præfecit, ³ æquato secum imperio. Tum Joseph, abundantibus per totam Ægyptum frumentis, magnam copiam congeffit: ⁴ multiplicatisque horreis, ⁵ adversus futuram famem consuluerat. Ea tempestate, ⁶ spes atque salus Ægypti, in illo sita erat. Per idem tempus vero duos ⁷ ex Aseneth filios ⁸ genuit, ⁹ Manassem & Effrem.

¹ Quo metu Rex perculsus.] Mirum unde hoc hauserit. Nam in fonte non habetur. Metu quidem perculsus fuit cum vidisset somnium, sed hoc accidit antequam Josephus illud interpretatus fuisset. *Drus.*

² Rei cum annonariæ.] Magnus igitur Ægypti Σιτοπρῶτος & Ædilis fuit. Atque hinc colligunt Rufinus, Julius Firmicus, Pierius, Baronius, Iosephum sub nomine Serapidis ac Osiridis ab Ægyptiis cultum fuisse. Idque patet, tum ex nomine *Serapis*, quod Bovem notat; tum ex nomine *Arsaph*, quo, teste Plutarcho, Osiris vocabatur, levi commutatione ex *Joseph*. facta: tum ex Hieroglyphicis, quibus Osiridem designabant, puta figura bovis seu vituli, notis Lunæ & Solis insigniti: item juvenis imberbis cum modio & calathio in capite. Quæ in Iosephum, ejusque boves & spicas, & ætatem, & Astrologiæ peritiam, ad amussim quadrant. Subscribunt Clemens Alexandrinus, Augustinus, A Lapide, & Bonfrerius. *Tirinus.*

³ Equato secum imperio.] Si solium & primatum excipias. Gen. xii, 40. Hinc datus ipsi curus secundus, & acclamatum אַנְרִי, Ægyptia voce, & Hebræis inexplicabili. Erat *πρωτοκτομος* quidam. Ingens igitur ejus potestas; ut Psalmus cv, 22. testatur; ubi לאֲרַם ad institutionem, quam castigationem referri potest. Proculdubio veri Dei cultum Ægyptiis tradidit. Nam circumcissionem permulta secula retinuerunt, *Herodotus* in Euterpe, à Iosepho acceptam. *Baal Aruch.*

⁴ Multiplicatisque horreis.] Quæ Pyramides videntur Nazianzeno, ex nominis conjectura. Πυρὸς triticum; & illæ Pyramides ab incolis adhuc granaria Pharaonis appellantur: si credimus Pierio xxxix. Hieroglyph. Sed obstat angustia temporis, quo minus intra septennium stupendæ pyramidum moles, excitari potuerint. Vide Plinium xxxvi, 12. Strabon. xii. Benjamin in מִצְרַיִם. Circa *Mitryaim* (ea Ægypti metropolis) *Iosephi horrea multa.*

⁵ Adversus futuram famem.] Meminit hujus famis Justinus Historicus lib. xxxvi. ex Trogo Pompejo. Accidit autem, putante Orosio lib. i. cap. 8. anno ante urbem conditam c. lxxviii. *Drus.*

⁶ Spes ac salus Ægypti.] Ac vicinarum quoque regionum. Unde & צַפְנָה פַּעֲוִיָּה, id est, *Salvatorem mundi dictum* putant. Ita Latinus. Alii fere omnes vertunt *κρυπῶν δειπῶν*. Cur Ægypti Princeps dicatur אֱלֹהִים, id est, Dominus noster, narrationem quæ huc respicit, vide apud Guilh. Tyrium xix, 20.

⁷ Ex Aseneth.] Filia Potipharis, quem herum Iosephi fuisse volunt *Hieronymus*, *Rupertus*, *Abulensis*. Sed verius est diversum fuisse. Nam hic Sacerdos, כֹּהֵן, ille Princeps militiæ. Hic Heliopoli, ille Memphi degebat. Et in Hebræo sunt nomina, saltem ex parte diversa. *Augustin.* *Chrysost.* *Lyra.* *Pererius*. Alii. Nec probabile Iosephum filiam impudicæ illius & crudelis foeminae ducturum. *Merc.*

⁸ Genuit.] Antequam orta fames. Gen. xli, 50.

⁹ Manassem.] Vcl Manassen cum *Manasse* fine,

11 ¹Effrem. Ipse autem, cum summam à rege potestatem ac-
12 cepit, erat ² annorum xxx. Nam à fratribus, ³ septemdecim
annos natus, venundatus est.

1 XX. Interea rebus in Ægypto adversus famem bene
compositis, ⁴ orbem terræ ⁵ gravis frumenti inopia quatiebat.
2 Qua necessitate compulsus ⁶ Jacob, filios in Ægyptum misit,
3 Benjamin tantum secum domi retento. Igitur rerum po-
tentem, penes quem annonæ arbitrium erat, fratres adeunt, &
4 ⁷ more regio adorant. Quibus ille visis, callide ⁸ agnitionem
diffi-

fine, à recto Manasse. Sed Græci di-
cunt Manasses: unde Manassem cum
m in fine. Id significat *oblivionem indu-
cens*. Dicitur ita *וְיָסַף לְמַנַּשֶׁה*, obli-
vifcor, quod in participio secundæ con-
jugationis, menasse, oblivifci faciens.
Nam Deus Josepho in Ægypto versanti,
dolorum omnium, ipsiusque adeo pa-
riæ domus oblivionem attulerat. *Dru-
sius*. Hoc nomen & in Africam per Pœ-
nos venit. *Appianus* IV. Civilium. Sin-
gulari providentia factum est, quod
cum Memphis, regia Ægypti, Hebrone
vix xl. milliariibus distaret, non tamen
parentem de suo statu certiozem fecerit.

Merces.

1 *Ephrem.*] Antiquum est pro Ephraim.
Qualia sunt Messem Ægyptus, apud
Josephum: Mozanem, bilances, apud
Epiphanium. Appellatio à fecundita-
te. Nam Deus enim auxerat & fecun-
daverat in terra miseriæ ipsius, hoc est,
in Ægypto. *Drusus*. Ephraim ergo à
פְּרָה, fructificavit. *Hieron.*

2 *Annorum xxx.*] Gen. xli. Hæc ob-
servatio multum juvat Chronologiam
Sacram. Exinde enim colligitur Iose-
phum natum anno Iacobi xci. xiv. an-
no exilii ejus in Mesopotamia. *Pererius.*
A Lapide.

3 *Septemdecim.*] *Δέκα καὶ ἑπτὰ*. Gen.
xxxvii, 1. Quanquam in vulgata nostra
Latina sedecim tantum. *Drus.* Quod ita
excusari potest, si dicatur, Iosephum
expleto anno xvi. ingressum xvii. *Phi-
lo.* Erat circiter xvii. annor. *A Lapide.*

4 *Orbem terræ.*] An ergo universalis
fames? Non videtur. Non enim suffe-
cissent horrea Ægypti. *Abulens.* Ergo
orbem terræ, id est, magnam ejus par-
tem; ut Æthiopiam, Lybiam, Ara-
biam, & Chananæam, vicinas Ægypto
regiones. *Rabbini.*

5 *Gravis frumenti inopia.*] Jugem &
intolerabilem famem appellat Orosius
lib. i. cap. 8. qui eam accidisse tradit an-
no ante urbem conditam cxlviii. aut
circiter, usus hac in re autoritate Tro-
gi Historici, cujus abbreviator Iustinus,
Iosephi mentionem facit per hæc verba,
Minimus inter fratres Joseph fuit, &c.
Orosius addit fuisse hanc famem ma-
gnam sub rege Ægyptiorum Diospo-
lit. cui nomen erat Amosis: quo tem-
pore Baleus Assyrios, Argivos Apis re-
gebat *Drusus*.

6 *Jacob, filios.*] Cum cognovisset
quod exteris illud forum pateret. *Ioseph.*

7 *More regio adorant.*] Impletur so-
mnium Joseph, de quo Gen. xxxvii.
Itemque cum paulo post rursus se ser-
vos Iosephi vocant. *Eslius. Procopius.*
Orientalium est, reges superstitione ve-
nerari. Maro iv. Georg.

*Præterea Regem non sic Ægyptus & in-
gens*

*Lydia, nec populi Parthorum, aut Me-
dus Hydaspes*

Observant. —

8 *Agnitionem dissimulans.*] Facile Io-
sepho fuit fratres agnoscere, eodem cul-
tu quo olim agentes. At ipsis difficilli-
mum,

diffimulans, hostiliter eos venisse, & subdole ¹ loca explorare ² arguebat. ³ Angebatur autem, quod Benjamin fratrem ⁵ non videbat. Res ergo in id deducta, ut præsentiam ejus ⁶ pollicerentur: nimirum ut ex eo quæreretur, an isti explorandi causa Ægyptum intrassent. Ad promissi autem fidem, ⁷ ⁴ Simeon obfes traditur: ipsis ⁵ frumentum gratis datum. Rursum igitur revertentes, ⁶ Benjamin, ut convenerat, deduxerunt. ⁷ Tum se ⁸ cognoscendum Joseph fratribus præbuit, ⁹ non sine pudore male merentium. Ita eos oneratos ¹⁰ fru-

num, imo impossibile, Iosephum agnoscere. Vide *Ioseph*. Quidam Rabbinii putant, nomina peregrinorum Iosepho exhibita; & exinde ipsi fratres innouisse.

¹ *Loca*.] Loca regionis minus firma: aut occulta & absdita. Nam interpretes variant. In Ebræo est ad verbum, *nuditatem terra*. Sane Hieron. hoc enarrat, *loca terra immanita*. Aquila vero & Symmach. *τὰ κρυπτά τῆ γῆς*. Hinc colligitur suspectos Ægyptiis Chananæos fuisse. Quæ etiam causa est, cur Iosephus ipse, in Ægyptum venundatus, non Chananæus, sed terra Hebræorum, declinanda invidiæ ergo, meminerit. *Horn*.

² *Arguebat*.] Non subdole, jocose, mendacio conficto, sed tentans ac probans eos. *Thomas Aquinas*. *διεπέριξε*. *Ioseph*.

³ *Angebatur*.] *Εἰ δὲ δέειν γδ μὴ καὶ κείνον ὀργίως, ὡς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησεν εἶν ἄποκαταστροφῆς ἔργον*. *Ioseph*. Cæterum ex colloquio Iosephi cum fratribus patet, plane aliam Ægyptiorum atque Hebræorum linguam fuisse. Idque etiam ex Glossariis Copticis, & totius linguæ genio patet. *Salmas*.

⁴ *Simeon obfes traditur*.] Tollens Simeon & ligans illis præsentibus. *Moses*. Non ergo fratres Simeonem elegerunt obsidem, sed eum Ioseph cepit. Vel quod immitis natura, & primus illorum qui conspiraverant in necem

suam, *Philo*; vel quod, post Rubenem, natu maximus. *Aben-Esra*.

⁵ *Frumentum gratis datum*.] Sine pecunia, quæ soluta quidem, sed ipsis insciis, in saccum cujusque reposita; quam & in diversorio reppererunt, saccis apertis. *Moses*. Quinam autem fuerit, qui primus saccum aperuit, incertum. Quidam Levi, alii Ruben fuisse conjiciunt. Nec tota Iacobi familia ex illo frumento Ægyptio vivere potuit, quæ circiter ccc. personarum. Sed radicibus & aliis, ob necessitatem, in victum usi sunt. *Calvin*.

⁶ *Benjamin*.] Gen. xliiii. Ingens autem Iosephi in Benjaminem affectus, qui frater ipsius unicus *ὁμογάστρου*. *Iun. Mercerus*.

⁷ *Tum*.] Inferendum totum cap. xlii. Genes. Vide Iosephum.

⁸ *Cognoscendum*.] Gen. xlv. Rabbinii putant eum ostendisse ipsis circumcisionem suam. Sed sola venditionis commemoratio sufficit. *Mercer*. *Ego sum Ioseph*. Hæc vox inopina, quasi fulmen perculit Fratres, eosque attonitos, elingues, & quasi amentes reddidit. A formidabili ejus potentia, sceleri suo non nisi mortem meritam expectabant. *Rup*.

⁹ *Non sine pudore*.] Ac metu. Unde factum, ut obmutescerent. Quod silentium processit, non ex gaudio inventi fratris, ut Lutherus vult; sed ex mala conscientia. *Villet*.

frumento, ¹ multisque donatos, domum remisit: pramonens, ² quinque adhuc annos famem futuram: cum patre atque omni progenie ac familia ad se commigrarent.

¹ XXI. Igitur ³ Jacob in Ægyptum descendit, Ægyptiis admodum lætantibus, gaudente rege, benigne à filio susceptus. Id gestum anno ætatis Jacob, centesimo & trigesimo: ³ à diluvio autem, anno ⁴ cIo ccc & lX. Cæterum ab eo tempore, quo Abraham in terra Chananæorum confedit, in id quod Jacob Ægyptum ingressus est, referuntur anni ⁵ ccxv. ⁴ Igitur Jacob ⁶ septimo & decimo anno, quam Ægypto advenerat,

¹ *Multisque donatos.*] Præter alia, singulis binas stolas dedit, id est, vestimenta nova & splendida. Sua enim in Iudæa dilaceraverant. Hebræice est שלמה חלפות, *mutatorias vestes.* Idem.

² *Quinque adhuc annos.*] Hinc patet hæc gesta esse, Iacobumque in Ægyptum descendisse, anno secundo sterilitatis, cum esset annorum cxxx. Ioseph xxxix. Hæc est basis & nodus Chronologia hujus ætatis. Unde sæpe repetenda. *A Lapide.*

³ *Iacob in Ægyptum descendit, &c.*] Gen. xlvi. Ioseph. ii. 4. Non absque gravi metu hoc iter Iacobus suscepit. *Primo*; ne posterius ejus Idololatria inficerentur. Tum enim ea maxime in Ægypto invaluerat. Augustin. xxxiii. C. D. 4. *Deinde*, ne illecti amœnitate regionis, Chananæ, quam Deus promiserat, obliviscerentur. *Menoeh. A Lapide.* Sedes Israëlitarum fuit regio *ישׁ*: *Gosen.* lxx. eam in Arabia ponunt. Quia nimirum Nilus olim Asia & Africa terminus. *Mela.* Hieronymus pro Thebaide accipit. Quod falsum. Sita fuit Nilum inter & Mare Rubrum, in confiniis Chananæ, non longe ab On sive Heliopoli, ubi Ioseph degebat. *Iun. Mercer.* Ejus pars fuit Rameses; ubi postea urbs ejusdem nominis ab Israëlitis structa. *Cajetan. Mercer. Hieron.* Separatim degebant ob diversa Ægyptiorum instituta. *Quia detestantur Ægyptii omnes Pastores ovium.* Pastores

enim vitam pecori adimebant, quod grande nefas apud Ægyptios. Ex hac diversitate vitæ inter pastores, qui Hycsos dicebantur, & Ægyptios alios, gravissima olim bella inter eos exstitisse, Manetho apud Iosephum testatur. *Grot.*

⁴ cIo ccc lX.] Hebræis *יׁ לxxxix.* Ita restituit olim Victor Giselinus. Prius erat m. ccc. & lX. Sigonius ad Giselini numerum annos decem addit, ut sint m. ccc. & lxx. Quid hic sequendum? Videtur Giselini emendatio vera esse. Nam Sigonii vitium continet ex falsa opinione, quam habuit de natali Jacob, natum esse anno ætatis Isaac lxx. cum natus fuerit anno ejusdem lX. *Drus.*

⁵ cc.xv.] Etiam hic erravit Sigonius emendans ccxxv. Error iste ex eodem fonte manavit quo superior. Nam Jacob natus est cum Isahac annum ætatis ageret sexagesimum. Quod sic doceo. Duxit uxorem anno ætatis quadragesimo. Rebecca viginti annos continuos sterilis fuit. Exinde peperit geminos. Cæterum Abraham ingressus est terram Chanaan anno ætatis 74. Anno autem centesimo genuit Isahacum. Superant anni viginti quinque. Quibus si addas annos Isahaci lxx. & Jacobi cxxx. non sunt anni ccxxv. ut vult Sigonius; sed ccxv. tantum. *Drus.*

⁶ *Septimo & decimo.*] Gen. xlvii. Sigonius emendat, *septimo decimo*, ex tria copulante, quam insertam putat ab iis,

nerat, urgente morbo, Joseph filium ¹obtestatur, corpus ²sepulchro suo redderet. Tum Joseph patri benedicendos filios suos obtulit: quibus benedictis, cum tamen benedictionis merito, ³majori minorem præposuisset, filios ⁴omnes benedictione lustravit. Decessit autem annos natus ⁵CXLVII. ⁶Funus ⁶magnifice curatum: corpus in sepulchro majorum ⁷Joseph condidit. Fratres, post patris obitum, pro conscientia ⁸

abiis, qui notas Sulpicianas, hoc est, ea quæ Sulpicius per notas numerorum scripserat, explicuerunt. *Drus.*

1 *Obtestatur.*] Fictum ergo fuit illud mandatum Jacobi de non ulciscenda injuria à fratribus accepta, de quo cap. 1. Gen. Nam Jacob ignarus erat Josephum à fratribus venditum: venditum quidem intellexerat, sed à quo, ignorabat. *Rambam.*

2 *Sepulchro suo.*] Majorum suorum, quod in terra Chanaan in spelunca, quæ in agro Ephron Hetthæi, sive in spelunca quæ in agro Machphela, è regione Mamre, quam emerat Abraham ab Ephrone Hetthæo. Gen. XLIX. vs. 29, 30. *Drus.* Voluit in Chanaanam deportari, ut testaretur eam terram posteris suis promissam; & ne illi in Ægypto sibi manendum putarent. Addunt aliqui; ut cum Christo resurgere posset. *Lysa.* Et ab omnibus Catholicis creditur, inter alios qui cum Christo in die Paschæ resurrexerunt, etiam Jacob fuisse. *Abulens.* Idem Joseph sibi fieri voluit; & verosimile est etiam reliquos duodecim Patriarchas Hebrone sepultos. Vel in Sichimis, ut *Hieron.* vult. Et hoc insinuat Act. VII. vs. 16. *Tirinus.*

3 *Majori minorem.*] Gen. cap. XLVIII. Ephraim Manassæ. Primo, quia ex Ephraim nascituri erant Reges Israël. *Eusib.* Deinde, quia hæc tribus gloria & numero Manassæam superavit. Tertio: quia ex Ephraim nasciturus erat Joseph, typus Christi. *Hieronim.*

4 *Omnes.*] Exceptis Simeone & Levi, ob eandem Schemitarum. Unde & Mo-

ses Deut. XXXIII. Simeonem omisit. Caterum hæc cygnæa cantio Jacobi à variis ingeniis detorta fuit in Testamentum fabulosum, cujus *Origenes* meminit Tomo II. in *Iohan.* & *Athanas.* in *Synopsi.* Eiusdem farinae est Testamentum XXI. Patriarcharum, cujus idem *Origenes* I. tom. xv. in *Jos.* mentionem facit. De quo vide *Seld.* I. de *Success.* XXIY. ubi refert ex Græco versum esse, & ab Ebræorum genio satis alienum.

5 *CXLVII.*] Vixit Jacob cum Abraham annos xv. Isaac cxx. Sem I. Eber LXXIX obiit à diluvio *Isc. Bucholz.*

6 *Magnifice curatum.*] Gen. XLIX. Aromatibus, balsamo, myrrha, cassia, quæ cadaver à putrefactione servant, illique suavem odorem conciliant, conditum. *Mumia sepulchrorum ad condienda defunctorum corpora, ex myrrha & aloë fiebant.* *Heinsius.* Et hac arte cadavera multis seculis integra servantur, ut ex *Mumiis* patet. Modum tradunt *Herodot.* III. *Diodor.* I. Qui insuper notat, Ægyptios sepulchrorum magnificentiam summum studium impendisse. *Mela* I. 9. Ægyptii mortuos arte medicatos intra penetralia collocant. Volunt Rabbini ferretum à filiis Iacobi (exceptis Levi & Joseph, in quorum loco successerint Ephraim & Manassæ) eo ordine gestatum, quo postea per desertum castra posuerint; ita ut Iuda, Issachar, Zabulon ab Oriente: Ruben, Simeon, Gad à meridie: Ephraim, Manassæ, Benjamin ab Occidente: Dan, Aser, Naphthali ab Aquilone incederent. Sed hæc incerta sunt. *Mercerus.*

1 *Decessit*

2 tia paventes, benigne habuit. ¹ Decessit autem Ioseph ipse, aetatis anno ² decimo & centesimo.

1 XXII. Hebraei igitur qui in Aegyptum devenerant, ³ incredibile memoratu est, quam ⁴ cito numero aucti sint, multipli-
2 cataque progenie ⁶ Aegyptum repleverint. Sed ⁷ defuncto rege, qui eos ob meritum Ioseph benigne fovebat, ⁸ succeden-
3 tium regum imperio deprimebantur. Nam & ⁹ opus durum aedifi-

¹ *Decessit Ioseph ipse.*] Cujus ossa Israëlitæ, Aegypto egressi, secum in Chanaanam detulerunt. Miræ fabulæ Iudæorum, quod cum ossa ejus reperire non possent, ovis locuta, ijs monumentum ostenderit. Et magis ridiculus author *Histor. Scholast.* Cum Nilus sepulchrum Iosephi inundasset, Mosen injecta auri lamina, cui nomen Iehova inscriptum, id detexisse. Natantem enim laminam eo loco ubi ossa reposita, constitisse. *Perer. Villet.*

² *Decimo & centesimo.*] Ioseph in Aegypto regnavit annis LXXX. annis XII. servit. Ergo anni gloriæ sexies superarunt annos miseriæ ipsius. Mors Ioseph est medium inter natalem Iacob, & mortem Iosuz. Utrimque cci. *Buchole.* Decessit Ioseph regnantibus Assyriorum Rege XII. Mamito, XII. Sicyoniorum Plemmæo, & Argis adhuc manente Argo. *August. C. D. xvi. i. i. 7.*

³ *Incredibile memoratu.*] Augustinus miraculo auctos vult. Rabini partu gemino vel trino singulis vicibus. *Pellican.* Potuit ita fieri. Lxx. intra xxx. annos, singulo partu, producant 200. Tertiam tantum partem horum sume, & conjugia 300. habes. Hi intra totidem annos generant 9000. Tertia pars facit 1500. conjugia. Intra xxx. annos 45000. Tertia pars dat 7400. conjugia. Hinc 222000. intra cl. annos. Et sic porro. Annis ccx. habebis 27600000. *Simlerus. Temporarius. Perer.* Ejus incrementi & alia exempla sunt. Intra cci. annos à diluvio adeo excrevit genus humanum ut in exercitu Nini con-

tra Baetrianos fuerint 700000. ped. 200000. eq. *Diod. Sicul. ex Ctesia.*

⁴ *Cito.*] Spatio ccx. annorum. Quem numerum innuiputant verbo 177, descendite. 7 cc. 1 vi. 7 iv. valet. Hinc ccx. *Drus.*

⁵ *Numero.*] Qui non minor fuit quam 3000000. *Perer.*

⁶ *Aegyptum repleverint.*] Imo terram Gosen. Nam semper distinctim ab Aegyptiis habitaverunt. Et capax illa regio tantæ multitudinis. *Horn.*

⁷ *Defuncto Rege.*] Hic in Historia Mephres nominatur, cuius anno nono Ioseph decessit, cum vixisset decem supra centum. Ex quo liquet ipsum cum imperio præfuisse Aegypto annos LXXX. Nam cum summam à rege potestatem accepit, annorum erat xxx. Interea in Aegypto fuerunt, ut proditum à nonnullis, reges quinque. Sed Eusebius quatuor tantum recenset. Hi sunt, Amosis, Chebron, Amenophis, & Mephres. *Drus.*

⁸ *Succedentium Regum.*] Quorum Catalogum vide apud Eusebium & alios. Novus autem Pharaos, qui afflixit Israëlitæ, putatur fuisse non ex Aegypto, sed Assyrius. Id quod Cajetanus probat ex Isai. LII, 4. Sed alius ejus loci sensus. Vincentius Mephrem, alii Ramefsem, alii Armesesmianum fuisse volunt. Abulensis Amenophim, qui in xviii. Dynastia Politanorum fuit septimus. Hujus anno xviii. Mosen natum Eusebius vult.

⁹ *Opus durum.*] Et segne admodum, si non fallunt nos Ebraei, apud quos in proverbium abiit, *Pithom & Ramefser.* de opere

1. ædificandarum civitatum eis impositum : & quia jam multitudo abundans metuebatur , ne quandoque 2. libertatem armis vindicarent, 3. parvulos recens editos, aquis mergere, edito regio cogebantur. Nec dissimulare cruentum imperium 4. licebat. Qua tempestate, 5. filia Pharaonis, 6. infantem in flumine

de opere segni ac tardo supra modum. *Drus.* Cœpit hæc persecutio paulo ante nativitatē Moſis, & duravit xc. plus minus annis. *A Lapide.*

1. *Ædificandarum civitatum.*] Quantos labores exantlarint, vide apud Philonem r. de vita Moſis. Flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi, & mœnia ædificare, & aggeres extruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. *Πυραμίδας ἢ ἀνοικοδομηέντες ἐξέτερον ἡμεῶν τὸ Νίλον.* *Joſeph.* lib. 11. c. 5. Et ut magis exoſi redderentur, diverſo ab Ægyptiis habitu incedebant. *Eusebius* ex Eupolemo. Urbes ab ipſis ſtructæ Pithom & Rameſſes, id eſt, juxta Targum Jeruſolymitanum, Tanis & Peluſium. Rameſſes fuit in terra Goſen. Poſtea Heroum urbs dicta. *Abul.* & pagus Arſenoitarum. Denique Thebæ vel Thebais. *Alii.* lxx. addunt Heſiopolin quoque tum extructam. Moſis autem Ægyptiis Regibus, uti ſervitio peregrino in extruendis urbibus & templis. Ita Seſoſtris, ſumtuosa templa extruxit, & iis inſcripſit: *ὡς εἰδὲς ἐς τὰ εἰς αὐτὰ μεμολοχῆκε.* *Horn.*

2. *Libertatem armis.*] Tres cauſſæ afflictionis Iſraelitarum. Primo metuebant ne ingruente bello, hoſtibus ſe conjungerent. Deinde odium conceptum ex diverſitate Religionis. Tandem vaticinium quoddam, naſciturum ex Hebræis, qui imperium Ægypti everteret. *Joſeph.* Triplex eſt metus à peregrinis, ubi multum increſcit eorum multitudo, ne conſpiratione indigenas opprimant, ne hoſtibus ſe adjungant, ne exitum quarant. *Grotius.*

3. *Parvulos.*] Mares. Hoc edictum valde minuit numerum Ebraorum in

Ægypto, qui alioquin in majus potuiſſent excreſcere. Nam ex ſolo Ioseph naſci potuerunt eo ſpatio temporis, & quidem abſque ullo miraculo 25000000. bellatorum, ut quidem Temporarius demonſtrat. *Drusius.* Auguſtinus: O prodiga furoris audacia! Necdum natis pœna mandatur, & ante principium vitæ periculum concitatur. Cohibe nefarie homo inſaniam tuam: ſeruet ordinem feritas tua: naſcantur ante quos punias.

4. *Filia Pharaonis.*] Exod. 11. Thermuth ſive Thermuthin Iosephus, Merin Artapanus apud Eusebium appellat. Addit Philo eam unicam fuiſſe Pharaonis hæredem, & ſine prole ulla, licet diu nupta fuiſſet.

5. *Infantem.*] Filium Amrami, quem ex Iochabed uxore genuerat. Hic Amram patrem habuit Caath, Devi filium, Iacobi nepotem. Fuit autem ſeptimus à patriarcha Abrahamo. Quod ſignificat Salmanticenſis in libro Iohaſin per hæc verba: *Moses doctor noſter (ſuper eum pax) fuit ſeptimus ſanctorum patrum, itidem ut ſabbatum.* Hoc vult dicere, ut ſabbatum ſeptimum dierum eſt, ita Moſes ſeptimus patrum, id eſt, patriarcharum. Idem ibidem: *Natus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt obitum Levi, hoc eſt, anno mundi conditi 1368. die quarto ſeptimi menſis Adar, tertia hora dici, ut ſcriptum reliquit R. Abraham filius Hiſa Hiſpanus.* *Drus.*

6. *In flumine.*] In Nilo, qui peculiari-ter Νίλος, id eſt, rivus appellatur. *Drusius.* *Νίλος* & *Νιλος* idem ſunt. *Νιλος* nigrum ſignificat. Hinc Nilus Græcis *μέλας* dictus, teſte *Eusebio.* quod aquæ ejus turbidæ. Hinc *Σίετις* *ἕως Αἰθιοπῶν κικλήσκεται.* *Dionysius*

mine repertum, ¹ nutriendum pro filio ² curavit: ³ nomen
 6 puero ⁴ *Moyses* dedit. *Moyses* hic, ⁵ cum viriles annos ageret,
 con-

sius *ᾠειν*. Vide Fuller. II. Miscell.
 VIII. & Selden. I. de Dis Syris, IV. Cæ-
 terum Moses expositus fuit in fiscella
 scirpea. *Strabo* in Narratione de Auge
 & Telepho, *Simonides* de Danaë & Per-
 seō *λάρναξ* vocat. Erat ex papyro. Lu-
 canus IV.

*Conferitur bibula Memphitis cymba pa-
 pyro.* Grotius.

Μηχανών) πλέγμα βίβλινον, καὶ
 χειρῶν ἀσφάλτω, ἐνπιθεῖται τὸ
 παιδίον. Καὶ τὸ μὲν ὁ πῶμος ᾠειν
 λατῶν, ἔφερε. *Ioseph.* Quæ ultima cum
 Mose pugnant. Ex quo manifestum, ad
 ripam inter iuncos, repositum infan-
 tem, ne à flumine abriperetur. *Perer.*

1 Nutriendum pro filio.] Matri eum
 tradit nutriendum, quam per sororem
 Mariam, quæ ad flumen stabat, ad se
 vocaverat. *Drus.* Augustinus: *Manus*
filie Pharaonis, serviant paternæ servitiæ
vindicem. Educatus autem inter He-
 bræos fuit, usque dum adolevisset. Ex
 quo patet, Mosē non ignorasse, se esse
 Hebræum. Et in Epistola ad Hebræos
 XI. dicitur, quod Moses contempsit
 adoptionem illam, malens publice ha-
 beri Hebræus & contemtilibis, quam
 filius Reginæ. *Estius.* Philo dicit, Ther-
 mutin cum improlis esset, gravidam se
 finxisse, & genuisse Mosē, quasi Mo-
 ses non adscititius; sed naturalis ejus fi-
 lius esset. Idem videtur innuere Apo-
 stolus Hebr. XI. vers. 25. Cum ait, Mo-
 sen grandiozem factum, negasse se esse
 filium filie Pharaonis. Ergo ante habe-
 batur genuinus ejus filius. Cui ergo Pha-
 raoni mortuo, non Moses, sed alius
 successit? Forte quia matris fraus, &
 Mosi adoptio detecta fuit. *A Lapide.*
 Narrat quoque *Josephus*, quod Pharao
 Mosi infanti Diadema in caput impo-
 suerit; Moses vero illud detraxerit in
 terram, & pedibus conculcarit. Hinc
 vitæ periculum, instinctu Ægyptiorum

facerdorum incurrisse, sed à Thermuti
 servatum.

2 Curavit.] Institutus quoque fuit
 ἐν πίσση σοφία Ægyptίων. *Stephanus*
 Actor. VII. Sapientia autem Ægyptio-
 rum maximam partem versabatur in
 Hieroglyphicis & Mathematicis disci-
 plinis. Artapanus apud Euseb. 9. *ᾠειν*.
 tradit, inter alia, etiam literas Ægy-
 ptios à Mose didicisse. Quod non vide-
 tur. Nam cum Moses eruditionem suam
 ab Ægyptiis acceperit, probabile est
 eos etiam literas habuisse. *Willi.*

3 Nomen puero.] Errat Galestinus qui
 hoc nomen puero in circumcissione à
 parentibus impositum vult. Nam cir-
 cumcisis fuit die octava. Nomen au-
 tem hoc inditum ei à filia Pharaonis,
 cum ex aqua extraheretur. *Drus.*

4 *Moyses.*] Vel *Moses.* Ultraque repe-
 ritur in codicibus Græcis & Latinis.
 Appellatio à *Ἰηθ* extraxit, eduxit: non
 ex *μω* aqua, & *υδης* servatus, ut vult
Josephus. In circumcissione nominatus
 fuisse traditur *Joachim.* Habuit prater-
 ea nomen aliud, videlicet *Melchi.* Quod
 notavit *Clemens Alexandrinus.* Unde
 habeat incertum. Antiquitates Philo-
 nis habent *Melchil*: vocavit, inquit,
 (loquitur de filia Pharaonis) nomen ejus
Moses: mater autem eum vocavit *Melchil.*
 Aliter *Clemens*, qui scribit hoc nomen
 ei datum, postquam in cælum receptus
 esset. Ab Ægyptiis, teste *Abenezra*,
 vocabatur *Monios.* *Drus.* Apud Euse-
 bium XIII. *ᾠειν*. I. legimus: *ὡς*
λόγῳ ἁγίων, ὡς ὑδὸς υδης διεπέξεν.
 Sic enim corrigat *Scaliger*, pro *υδὸς υδης.*
 Mosē aqua extractum intelligit.

5 Cum viriles annos ageret.] Agebat
 tum annum ætatis quadragesimum. Li-
 quet ex narratione *Stephani* Act. VII. 23.
Drus. Quid ante id tempus egerit, Scri-
 ptura non refert. *Josephus* bello Æ-
 thiopico Imperatorem fuisse narrat, &
 obfessa